

SVOBODNA SLOVENIJA

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 451275

Redacción y Administración:
Calle Victor Martínez 50 (Suc. 6)
Buenos Aires, Argentina

“ESLOVENIA LIBRE”

Año (Leto) XII. (7)

BUENOS AIRES, 11 NOVEMBRA (NOVIEMBRE) 1954

No. (Štev.) 44

CORREO
ARGENTINO
(Procedencia)

FRANQUEO A PAGAR

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Victor Martínez 50 - Buenos Aires

Izjava Narodnega Odbora za Slovenijo proti izročitvi Trsta Italiji

Ko Italija prevzema oblast v Trstu je Narodni Odbor za Slovenijo dolžan spregovoriti v obrambo slovenske stvari in slovenskih ljudi na tem ozemlju.

“Memorandum”, ki so ga podpisali zastopniki Italije, Velike Britanije, Ameriških Združenih Držav in komunistične vlade Jugoslavije v Londonu dne 5. oktobra 1954 pravno sicer ne ukinja Svobodnega Tržaškega Ozemlja, vendar ga stvarno likvidira.

Svobodno Tržaško Ozemlje, kakor ga je določila mirovna pogodba z Italijo, ki jo je podpisalo 21 držav, smatramo demokratični Slovenci za rešitev, ki je v sedanjih razmerah najboljša in edino primerna.

Svobodno Tržaško Ozemlje bi kot neodvisna, demokratično urejena država pod mednarodnim jamstvom nudila zaščito osebnih, narodnih in gospodarskih pravic tudi slovenskim državljanom, ki trpe zatiranje, preganjanje in zapostavljanje od londonske pogodbe 1915 preko Rápalla vse do sedanjega časa.

Delitev in likvidacija Svobodnega Tržaškega Ozemlja se je izvršila na nedemokratičen način brez vsakega sodelovanja in soglasja prizadetega prebivalstva.

Delitev in likvidacija Svobodnega Tržaškega Ozemlja pomeni gaženje vzvišenih načel, po katerih naj se zgradi Evropska skupnost. Trst s svojim okoljem bi mogel napredovati in opravljati svojo gospodarsko in prometno vlogo za srednjo in vzhodno Evropo le v okviru Svobodnega Tržaškega Ozemlja. Komunistična vlada Jugoslavije pod vodstvom Josipa Broz-Tita bi bila pred vsem dolžna, da brani obstoj Svobodnega Tržaškega Ozemlja in da izvrši določbe mednarodne pogodbe, ki ga je ustanovila. Josip Broz-Tito pa je zaradi komunističnih ciljev to pogodbo preziral in izvršitev sabotiral, ker bi ostvaritev Svobodnega Ozemlja povzročila takojšen padeč komunističnega režima v coni B in pospešila začetek rušenja komunističnih diktatur v srednji in vzhodni Evropi. V tem je tudi največji razlog, da je Zveza Sovjetskih Socialističnih Republik zadovoljna z likvidacijo kot jo vsebuje “Memorandum” z dne 5. oktobra 1954.

Italija je v vsej zgodovini izkoriščala Trst za svoje politične in gospodarske osvajanje srednje in vzhodne Evrope. Proti vsem obljubam, uradnim izjavam in mednarodnim dogovorom je nečloveško zatirala našo narodno manjšino. Prepričani smo, da bo sedanje stanje dovedlo do novih mednarodnih trenj, in pozvoročilo trpka razočaranja za vse pobornike mirnega, demokratičnega razvoja v tem delu Evrope.

Iz teh razlogov odklanjamo ureditev tržaškega vprašanja, ki izroča Italiji Slovence v Trstu, tržaški okolici in Slovenskem Primorju, in je očitno škodljiva za napredek Trsta in vsega ozemlja kakor tudi škodljiva evropski demokratični mednarodni vzajemnosti.

Washington, dne 15. oktobra 1954.

Dr. MIHA KREK

predsednik Narodnega Odbora za Slovenijo in predsednik Slovenske Ljudske Stranke

Inž. LADISLAV BEVC

član Narodnega Odbora za Slovenijo in predsednik Slovenske Demokratske Stranke

Dr. CELESTIN JELENC

član Narodnega Odbora za Slovenijo in član delegacije Socialistične Stranke Jugoslavije v zamejstvu

PO VOLITVAH V ZDA

Volitve v ZDA se niso zaključile tako, kakor so nekateri napovedovali. Sicer so zmagali demokrati, toda njih zmaga ni bleščeča. V kongresu bodo sedaj dve leti imeli večino, toda republikanci so izgubili premo mandat, da bi mogli demokrati v senatu in spodnji zbornici izvajati tak pritisk na vlado, kakor so to nekateri predvidevali. Ker pa niti med senatorji, niti med poslanci disciplina ni velika, bo vlada mogla računati pogosto tudi na glasove demokratskih poslancev in senatorjev.

Še manjša pa bo sprememba v ameriški zunanji politiki. Obe stranki sta glede položaja v Aziji in Evropi istih nazorov, do sovjetov pa zagovarjata obe stranki politiko odločnosti, ki sloni na največji vojaški pripravljenosti. General Eisenhower pa je takoj po volitvah nakazal, kakšen bi bil nauk iz teh rezultatov: kakor je l. 1952 potegnil za seboj volivce, ko jim je obljubljal “mir v Koreji v enem letu”, tako sedaj navaja kot najnujnejše, da se v svetovni oborožitvi, zlasti pa v uporabi atomske energije doseže v svetu sporazum med glavnimi interesi tako, da se ustanovi posebna mednarodna agencija za njeno uporabo za industrijo — in ko se to doseže, bo mir na svetu zagotovljen še za dolgo dobo let. Ta pogajanja za omejitve oboroževanja in za ustanovitev agencije o atomski energiji pa prehajajo prav sedaj v novo fazo. Novi predsedniški kandidat za volitve v l. 1956 bo tedaj imel lepe karte v rokah za agitacijo. Ker bo Eisenhowerjeva vlada skušala v teh dveh letih to uresničiti, bo imela republikanska stranka prav v Eisenhowerju najmočnejšega kandidata — demokrati pa si morajo najbolj popularno osebnost še izbrati. Poleg Stevenzona prihaja med najvidnejše kandidate guverner v Ohio, Slovenec Frank J. Lausche, ki je bil na teh volitvah še petič izvoljen za guvernerja. Listi so ta njegov uspeh objavili kot prednost pri izbiri demokratskega kandidata za volitve v l. 1956.

ADENAUERJEVE TEŽAVE

V ZDA je dr. Adenauer zaključil svoj obisk v znaku križe, ki se napoveduje v njegovi vladi. Zaradi sporazuma o Posarju, ki da daje Franciji preveč koncesij in trga to ozemlje iz okvira Nemčije, so se prvi uprli, da bi glasovali za ratifikacijo pariških dogovorov, pripadniki demokratske stranke, ki imajo v parlamentu 40 poslancev. Vodstvo stranke je sprejelo sklep, da mora vlada s Francijo načeti nova pogajanja o Posarju; sicer pa je stranka za ostali del pariških dogovorov. Kmalu nato je stranka beguncev sprejela enako stališče, pripadniki liberalne stranke pa so izjavili, da upajo, da bo kancler dr. Adenauer po obisku v ZDA mogel podati dovolj takih zagotovil, da bo tudi ta križa premagana. Nemška ustava pa ima določbo, da mora mednarodne dogovore ratificirati dvetretjinska večina parlamenta. Ako se vzdrže glasovanja pripadniki teh treh strank, bi imel v parlamentu dr. Adenauer zase samo glasove svoje stranke in to bi pomenilo, da bi imel večino, ki pa znaša samo en glas. Sicer bi v tem slučaju vlada mogla iti pred vrhovno ustavno sodišče, ki naj se izjavi, ali je bila večina za tako ratifikacijo pravilna, vendar je jasno, da tako važni dogovori kot so pariški, ne morejo biti sprejeti z večino, ki šteje samo en glas. Nemški parlament bi moral že ta mesec glasovati o celoti pariških sklepov, torej tudi o dogovoru o Posarju. V Franciji pa so glasovanje o ratifikaciji prenesli na sredino decembra, vendar ima vlada prav te dni tudi velike težave in to v času, ko se Mendes France odpravlja na obisk v Washington.

POŽAR V ALŽIRIJI

V Tuniziji in v Maroku je francoski vladi uspelo vpovstaviti vsaj nekoliko miru, toda komaj je bilo to doseženo, se je razplamtelo uporniško gibanje v Alžiriji z vsvo slio. Alžirija je vključena v Francijo in kot taka razdeljena tudi na departamente — Alžirci nimajo svojih vladarjev, ki bi bili pod protektoratom

Francije kot sta to Tunizija in Maroko. Tudi je bila dežela med vsemi arabskimi pokrajinami v Severni Afriki najbolj napredno urejena.

Iz Kaira je bil dan znak, da se mora začeti teroristična borba proti Franciji tudi v tem delu Afrike. Kakor v Tuniziji in Maroku, tako vodi tudi to gibanje Arabska liga, ki ima svoj sodež v egiptski prestolnici. Glavni tajnik te lige pa je ukazal izbruh tega upora z napovedjo, v kateri pravi, da bo sedaj še Alžirija zagorela tako, kakor sta se dvignila že Maroko in Tunizija. V vsem arabskem svetu je Liga dvignila upor Arbecv, ki da se odločajo za to borbo, da bi dosegle svobodo in enotnost vsega muslimanskega sveta.

V egiptski prestolnici se ta borba razvija v znamenju spopada med “muslimanskim bratstvom” in nacionalistično vlado. “Muslimansko bratstvo” terja, da mora upor preiti v roke verskim in fevdalnim poglavarjem, vlada pa se naslanja na felah in delavce, ko terja, da se mora muslimanski svet dvigniti v ospredje na podlagi reform, ki morajo rešiti kmeta — feleha in delavca. Borba ni naperjena samo proti tujcu, ki muslimanski svet izrablja, ampak tudi proti domačim fevdalnim in verskim velikašem, ki hočejo sicer obnovo moči muslimanskega sveta, so pa proti vsem reformam in modernizaciji narodnega življenja.

V svojih posestvih v Severni Afriki se je francoska vlada postavila na isto stališče. Glavno ni “svoboda in samostojnost”, pač pa socialne in kulturne reforme, ki naj ta arabska ljudstva usposobi za življenje v res modernih in socialno naprednih državnih organizmih. Toda proti takim koncesijam so v Tuniziji in Maroku paše in begi, ki nacionalistično gibanje financirajo, na strani Francije pa so beduini in manjši poglavarji, ki so v Marakešu lani izvedli državni udar proti sultanu in sedaj skušajo iztrgati vodstvo osvobodilnega gibanja iz rok Istiglala v Maroku. V Tuniziji se je morala francoska vlada še povežati z voditelji Neodestourja, ki je pred nekaj meseci celo prevzel vlado, pa ima sedaj zato nalogo, da zatira upor felahov v južnih pokrajinah.

Ko je nekaj ur pred izbruhom upora v Alžiriji tajnik Lige v Kairu dajal po radiu zadnja navodila, je napovedal, da se sedaj začena proti Franciji “ples” ki bo trajal najbrž zelo dolgo, tudi leta in leta. Ko se Francija po končani vojski v Indokini pripravlja na ureditev razmer v Evropi, pa se ji v Severni Afriki pripravila kriza, ki obeta biti podobna oni v Aziji, če ne celo hujša.

V Bonnu se opozicija pripravlja na borbo proti pariškim dogovorom. V Severni Afriki se Franciji pripravila kriza, ki bi mogla spraviti v težak položaj debato, ki se bo prihodnji mesec sprožila koli ratifikacije pariških dogovorov v francoskem parlamentu.

TITOVSKÉ PROSLAVE V MOSKVI

V Beogradu in v Moskvi so te dni skupno slavili desetletnico vzhoda sovjetske vojske v Beograd in njega “osvoboditve”. Beograjski listi so pisali o odločilni vlogi, ki jo je igrala sovjetska vojska pri tem dejanju, v Moskvi pa so tokrat tudi zelo lepo pisali o Titu in njegovi vojski. Dočim so dosedaj v Moskvi trdili, da je ruska armada osvobodila ne samo Beograd, ampak vso Jugoslavijo, so tokrat listi pisali tako, da so navažali, da je rdeča vojska pri vsem tem samo sodelovala. V Moskvi se je slovesnosti za to obletnico udeležil sam Malenkov in v vseh javnih ustanovah po Sovjetski zvezi so ta jubilej slavili z velikim pompom in slavili dejanja Titovih partizanov.

Tuji diplomati v Moskvi in poročevalci ameriških in angleških listov so to spremembo v odnosih med Beogradom in Moskvo zelo opazili. Tako se vprašuje dopisnik pariškega “Monda”, kaj se je moglo te dni dogoditi s sovjetskim pisateljem Orestom Malcevim, ki je še l. 1951 napisal roman z naslovom “Ju-

Viaje final de Aplicación inició la Escuela de Aviación Militar

El Poder Ejecutivo ha autorizado al Ministerio de Aeronáutica para que los cadetes del último curso de la Escuela de Aviación Militar realicen su viaje final de aplicación a los Estados Unidos, trasladándose en vuelo desde Buenos Aires, a bordo de dos aviones de transporte de la Fuerza Aérea Argentina.

El referido viaje, que es el cuarto de esa naturaleza, comenzó el 9 del corriente y comprende un recorrido total de 30 mil kilómetros, aproximadamente, realizándose el vuelo de ida por la costa del Pacífico y el de regreso por el litoral Atlántico, con 12 etapas. La duración de la travesía será de 26 días, hallándose la delegación de regreso en esta capital el 5 de diciembre próximo.

Luego de permanecer la delegación en Norteamérica hasta el 29 de noviembre, embarcará de regreso en Washington.

Durante los catorce días que se prolongará la estada de la delegación en suelo estadounidense, efectuará visitas a varias ciudades y recorrerá los centros industriales y de producción aeronáutica, además de las bases de la Fuerza Aérea Norteamericana donde se desarrollan actividades de instrucción, entrenamiento y tiro. El plan de visitas comprende también el traslado en vuelo a Nueva York, base aérea de Scott (Estado de Illinois), base aérea de Lilly (Estado de Nevada), Las Vegas, Los Angeles, San Francisco, Randolph Field, cerca de San Antonio (Estado de Texas) y base aérea Lackland.

La delegación está integrada, además del personal superior de la Escuela de Aviación Militar, por 54 cadetes del último curso de los tres escalafones: del aire, general y técnico.

Zaključno študijsko potovanje kadetov Vojaške let. akademije

Vlada je odobrila ministrstvu za letalstvo, da lahko gojenci zadnjega letnika Vojaške letalske akademije odidejo na študijsko potovanje v Severno Ameriko in sicer v dveh prevoznih vojaških letalih. Kadetje Vojaške letalske akademije so se na študijsko potovanje — četrto po vrsti — podali v torek 9. t. m. ter bodo z obema letalom prevozili 30.000 km dolgo pot. V Severno Ameriko bodo potovali po Pacifiški strani, domov so bodo pa vračali po Atlantski strani. Med potjo bodo pristali v 12 mestih. Vse njihovo potovanje in zadržanje v Severni Ameriki bo trajalo 26 dni. V Buenos Aires se bodo vrnili 5. decembra t. l.

Za letalske kadete je določeno, da bodo prebili v Severni Ameriki 14 dni. V tem času bodo obiskali razna mesta, si ogledali številna letalska industrijska podjetja ter obiskali razne baze severnoameriškega vojaškega letalstva, kjer bodo prisostvovali letalskim strelskim vajam. Tako bodo med drugim obiskali New York, letalsko bazo Scott v državi Illinois, letalsko bazo Lilly v državi Nevada, Las Vegas, Los Angeles, San Francisco, Randolph Field v državi Texas in letalsko bazo Lackland.

Na študijskem potovanju spremljajo 54 letalskih kadetov višji letalski častniki-profesorji na letalski akademiji.

IZ TEDNA V TEDEN

USA: Eisenhower je za 17. novembra pozval vodje republikanske in demokratske stranke v Belo hišo, kjer bo z njimi imel važne razgovore o skupnem vodstvu ameriške zunanje in notranje politike. — Izid nedavnih poslanskih in senatskih volitev v USA je takoj po prvih znanih rezultatih pravilno napovedal “UNIVAC”, veliki misleči stroj v New Yorku. Pozneje je sicer sprejela napoved in zmago prisodil republikancem, ko pa so mu sporočili nadaljne rezultate, pa se je v napovedi zmage demokratom zmotil za malenkost: demokratom je prisodil 235 sedežev v poslanski zbornici in 50 sedežev v senatu; uradno štetje glasov pa je prisodilo demokratom 323 sedežev v poslanski zbornici in 49 mest v senatu. — Ameriška vlada bo prihodnje leto pričela graditi umetni planet, ki bo krožil v višini 800 km okoli zemlje, je na tiskovni konferenci objavil William Lear, član glavnega odbora ameriške federacije za civilno in vojno letalstvo. Planet bo imel v premeru 150 metrov in načrt predstavlja podjetje, po obsegu podobno onemu, ki je privedlo do izdelave prve atomske bombe.

TRST: Italijanski predsednik vlade Scelba in preds. republike Einaudi sta prvič po vojni obiskala Trst, ki so ga zavezniki pred kratkim izročili Italiji. Ob priliki proslave 36. obletnice “italijanske zmage v prvi svetovni vojni” sta oba italijanska visoka državna funkcionarja na balkonu tržaške prefekture prisostvovala velikemu zborovanju Tržačanov. Scelba jim je govoril “o pomenu vrnitve k materi Italiji” in omenjal možnosti italijansko-jugoslovanske sodelovanja. Ob sleherni omembi Jugoslavije je množica žvižgala. Scelba je v govoru tudi obljubil da bo Italija “verno izpolnjevala” vse obveznosti, ki jih je sprejela na londonski konferenci do Ju-

dež Tito in njegova klika.” V knjigi je pisal, da so bili Tito in njegovi ljudje v službi gestapa in da so obglavili jugoslovansko “osvobodilno gibanje.” Malcev je za ta roman l. 1952 prejel Stalinovo literarno nagrado, ki je znašala 100.000 rubljev (15.000 dolarjev moskovskega uradnega tečaja.)

goslavije in pozval Titovino, da tudi ona enako postopa z Italijani, ki so ostali v jugoslovanski coni tržaškega ozemlja.

ZAP. NEMCIJA: 29-letni nemški fizik Buckhard Heim je z množico strokovnjakov pričel izdelavo v Goottingenu v zah. Nemčiji vesmirske rakete, s katero namerava odleteti na luno in prispeti tja v 210 minutah. Raketa bo dolga 22,5 m. Prvič je svoj načrt predložil na kongresu Mednarodne Federacije za vesmirske polete v Stuttgartu l. 1952. Od takrat dalje so se znanstveniki bavili z njegovo teorijo. Teorija je izražena v skupini matematičnih enačb, ki dokazujejo, da je možno polja težnosti in elektromagnetizma povezati z gotovimi spremembami, katerih celoten kompleks on sam imenuje: srednje polje (meso-field). Če tako polje ustvarja raketa, je mogoče elektromagnetsko silo iz n. pr. urana spreminjati direktno v pogonsko silo. Sestav rakete pa preprečuje učinkovitost v posadko.

BERLIN: V sovjetski coni Berlina je ljudsko sodišče obsodilo na smrt osem članov tzv. organizacije “Gehlen”, ki nosi ime po svojem vodji, bivšem Hitlerjevem generalu Gehlenu, strokovnjaku za sovjetska vprašanja, s sedežem v ameriški coni Nemčije. Organizacija, ki deluje v sovjetskem področju, pripravljala vse potrebno za slučaj vojne med ZSSR in zapadom. Komunisti so veliko število članov te organizacije, med katerimi so bili tudi nekateri funkcionarji vzhodnonemške rdeče vlade, po prebegu dr. Otto Johna iz zah. Nemčije v vzhodno, polovili in jih sedaj po vrsti postavljajo pred “ljudska sodišča”.

PERZIJA: V Teheranu je perzijsko vojaško sodišče obsodilo na smrt osem članov tzv. organizacije “Gehlen”, ki nosi ime po svojem vodji, bivšem Hitlerjevem generalu Gehlenu, strokovnjaku za sovjetska vprašanja, s sedežem v ameriški coni Nemčije. Organizacija, ki deluje v sovjetskem področju, pripravljala vse potrebno za slučaj vojne med ZSSR in zapadom. Komunisti so veliko število članov te organizacije, med katerimi so bili tudi nekateri funkcionarji vzhodnonemške rdeče vlade, po prebegu dr. Otto Johna iz zah. Nemčije v vzhodno, polovili in jih sedaj po vrsti postavljajo pred “ljudska sodišča”.

JAPONSKA: Sovjetski lovci tipa Mig so v nedeljo sestrelili nad japonskim otočjem ameriško veletrdnjo B-29, ki je strmoglavila na zemljo in pri tem porušila hišo, na katero je zgrmela. Deset članov posadke si je rešilo življenje s padali, eden je utonil, eden pa je pogrešan. Ameriška vlada je v Moskvi izročila strog protest.

Jakob Sršen nesrečno končal

(Dopis iz Združenih Držav.)

Do tistega dne nisem nič vedel, da je kdaj živel kak Jakob Sršen. Zato sem bil takoj prvi hip hvaležen Lojzu Novaku, da mi ga je v "Meddobju" predstavil. Kar simpatičen mož je ta Jakob Sršen, sem si mislil, in prav rad sem šel z obema na kupico piva. Tudi zgodba, ki jo je Jakob Sršen pripovedoval, ni bila brez zanimivosti. Proti koncu je postal v mojih očeh celo pravi tragični junak. Tako po nedolžnem je umiril svojo mater, to se ne zgodi kjerkoli in kadarkoli. Preden sem naprej bral, hočem reči: poslušal pripovedovanje Jakoba Sršena, sem si začel pozorno ogledovati Lojza Novaka. Saj je on tisti, ki mi je predstavil Jakoba Sršena. Gotovo je odgovoren za vse prijazne in neprijazne vtise, ki jih name napravlja Jakob Sršen. Zato si ne morem ustvariti pravilne slike o Jakobu Sršenu, če si ne ogledam tudi Lojzeta Novaka, ki je sliki Sršena več kot zgolj okvir.

Začudim se, ko vstane v meni vprašanje: Zakaj se je Jakob Sršen tako nenadoma razodel? Leta in leta je nosil v sebi skrivnost, nihče od nas doslej ni vedel zanjo. Po vsem tem, kar ve Lojze Novak o Sršenu iz preteklosti, bi se dalo sklepati, da je bil Sršen vsaj na zunanji prilici normalen mož. Hočem reči, nihče ni mogel v njem videti tragičnega junaka. Saj bi bilo treba zapisati drugače, pa ne najdem boljšega izraza.

Priznam: Začutil sem spoštovanje do Lojza Novaka, ko sem ugotovil, da je srečanje z njim — precej nenadno srečanje — pripravilo Sršena do velikega razodetja. Meni bi se Sršen gotovo ne razodel tako naposredno. Torej mora biti v Novaku tudi nekaj nenavadnega, kakor je bilo nekaj nenavadnega v Sršenu. Začel sem razmišljati, če se je tista nenavadnost v obeh tudi povsem naravno začela razodevati. Zazdela se mi je, da je Sršen ob svojem kozarcu nekoliko igral. Morda precej. Igral pa je pod vodstvom Lojzeta Novaka, ki je po vsem videzu prilično dober režiser. Pa morda je za dobro umetniško to in tako potrebna reč.

Zbrisal sem iz misli to, kar sem do tistega hipa razmišljal. Stopil sem v sedanost in bil pozoren na to, kar je bilo tisti hip pred menoj.

"Fant, jaz sem ubil tvojo mater in ni človeka, ki bi me obsodil!"

Ta vzklik seže neposredno do duše. Pretrese te. To ni nekaj vsakdanjega. Ti in jaz in vsa večina ljudi bi zaključila drugače: Ni ga človeka, ki bi me opravičil! To bi bilo nekaj samo po sebi umevnega in bi se ne glasilo umetniško. Vzklik, ki je priklopil na dan iz Sršenovih ust, je pa odkril globlje globine srca! Zato te čudno zgrabi. Priznati moraš, da v take globine more seči samo umetnik.

Do konca dni mi bo žal, da se z Lojzeta Novakom nisva poslovala od Sršena ob tem vzkliku. Res ne vem, kako bi mu mogla pomagati. In kadar je človek pod pritiskom bolečine razkril najgloblje globine v sebi, mora biti spet nekaj časa sam. Do konca dni mi bo žal, da je Lojze Novak pripisal tisti dve vrsti iz Misijonskih gozdov...

Potem sem začel brati o Remčevi Bari in kakšna vrstica v tem spisu me je potisnila nazaj v družbo Lojzeta Novaka. Samo k njemu sem se vračal, zakaj Sršen že ni bil več med živimi. Berem:

"Za presojevanje slike je treba vendar izobrazbe, in večina naših ljudi ni imela možnosti zanjo. Saj bi bilo tudi čudno, ako bi pisatelj pričakoval, da bi nekdo, ki ne zna čitati, sodil njegovo delo."

Obstal sem in mislil. Stokrat Bog plačaj Bari, da me je tako opravičila, ko sem nekaj hipov poprej vernevo strmél v njen "tribarvni lesorez na odidih". Skušam razumeti njene besede. Ne trdim se več, da bi razumel njeno sliko. Sicer pa najbrž ne gre za to, da bi umetnik razumel, pa naj bo slika ali črtica. Gre za to, da umetnik doživim.

Ne čutim se več nesrečnega zaradi tega, ker Barinih slik ne morem doživeti. Umetnica me je opravičila. Ne pred svetom in seboj, opravičila me je pred menoj. Bog ji povrni! V isti sapi me je opravičila tudi pred Lojzeta Novakom. Zakaj med branjem o Bari sem imel že dvome o samem sebi. Ali sem sploh poklican, da skušam soditi umetnino, ki jo je Lojze napravil pred menoj, ko mi je predstavil Jakoba Sršena? Bara je prikimala in povedala, da sem! Vsaj nekaj je o meni ugotovljeno: Čitati znam!

Pa recimo, da bi niti čitati ne znal. Nekdo bi mi bral o Sršenu in jaz bi zgolj poslušal. Prepričan sem, da bi me prav enako zgrabilo ob tistem vzkliku, ki je

PISMO IZ KANADE

Dr. Miha Krek na obisku v Kanadi

SLOVENC V TORONTU PROSLAVILI NARODNI PRAZNIK 29. OKTOBRA

V nedeljo 24. oktobra zvečer so Slovenci v Torontu nad vse dostojno proslavili 110 letnico rojstva pisatelja Josipa Jurčiča in 29. oktober. Akademija, ki je bila v ta namen prirejena, je obsegala nekako tri dele: Pevski zbor je pod vodstvom Rev. Renerja zapel: Oj Doberdob, Vojski na potu, Soči in žabe. Drugi del je bila igra. Slovenski dramski krožek je lepo podal narodno igro "Domen", ki jo je po Jurčičevi povesti priredil Ivan Česnik. Tretji del prireditve — mogoče najlepši — pa je bila razstava slovenskih narodnih in umetnih izdelkov, ki je bila odprta za ogled občinstvu dve uri pred in dve uri po prireditvi. Tudi dolgi odmori med igro zaradi spreminjanja scenerije so zelo prav prišli, da si je lahko vsakdo podrobno ogledal razstavo. Razstavljeni so bila knjižna dela, ročni izdelki in tudi nekaj Goršetove umetnosti.

Na prireditve so bili povabljeni tudi zastopniki narodov iz srednje Evrope in Kanadčani. Prireditev je sponzorirala SNZ. Udeležba je bila kar zadovoljiva, saj je bilo navzočih kakih 350 oseb, kar za naše razmere ni malo. Kljub pozni uri, so udeleženci odhajali od prireditve zelo zadovoljni.

Naslednjo nedeljo 31. oktobra pa je Slovence v Torontu počastil s svojim obiskom predsednik Slovenskega narodnega odbora in načelnik SLS dr. Miha Krek. Povabila ga je edinica SLS, ki deluje v Torontu in sicer ob priliki slovenskega praznika. Prireditev je bila pripravljena samo za člane, ki so bili povabljeni, da s seboj pripeljejo tudi prijatelje in somišljenike. Nabralo pa se je kar lepo število Slovencev, ki so z družinami prihitali na Ambrozičev farmo in se zbrali v enem izmed velikih dvorani podobnem — prostoru. 130 udeležencev smo našli, brez malega drobiža.

Z očenašem za vse Slovence v domovini je g. predsednik in gostitelj, starosta Lojze Ambrozič otvoril prireditev. Moški zbor je pod vodstvom g. Blaža Potočnika zapel mili domovini, s tem popeljal naše misli v Slovenijo in navezal nanjo čustva naših src. Pred zborovalce je nato stopil g. Stane Pleško in jim govoril z mladostnim zanosom. Orisal je prvotni pomen 29. oktobra, ki je bil za Slovence vesel dan, dan narodne svobode. Če danes zaradi razkosnosti in zasužnjenja slovenske zemlje, 29. oktober nima več tega izraza, ga moramo obhajati tudi v tujini, da s tem dajemo zasužnjenim poguma in da svetu predstavljamo pravo in resnično slovenstvo. Govornikove besede so poslušalci odobrili in nagradili s ploskanjem.

Po prvem govoru je zopet zadonela iz moških grl slovenska pesem. Nato pa je toпло pozdravljen stopil pred rojake predsednik g. dr. Miha Krek. Prisrčno jih je pozdravil, nato pa jim je stvarno, prepričljivo in lepo govoril, kot zna le on. Povedal jim je, kako upov poln je bil 29. oktober 1918, pa kako kmalu so te upe zasenčili žalostni dogodki, ki so grabežljivi sosedi segali po slovenski zemlji. Nato je orisal zemljepisni položaj slovenske zemlje in težo, s katero sosedi pritiskajo na ta lepi košček božjega stvarstva. V drugem delu govora je

privrel iz Sršenovih ust. Taka reč prime neposredno, pa naj jo postavijo predte oči ali ušesa, slika ali knjiga, notranje dognanje ali zunanje življenje. Povprečen človek ni štor in malokdo je do konca nedostopen za sprejem resnične in za mik resnične umetnine. Bog ve, če ni "resnična umetnina" tisto, kar te zagradi neposredno — brez posebnih izobrazbe, ki ji morda gre celo priimek: strokovna?

Po tem razmišljanju si drznem izreči sodbo s Sršenu. Ne, nisem prav zapisal. Glede njega mora ostati tako kot je sam povedal: ... ni ga človeka, ki bi ga obsodil...

Bog odpusti Lojzetu Novaku, da je pripisal tisti dve vrstici iz pisma iz Misijonskih gozdov! Jaz mu ne bom do konca dni, pa naj bo še tako močno ukazano, da je treba opuščati. Iz vsega, kar sem sam videl na Jakobu Sršenu, ki mi ga je Lojze predstavil, moram reči, da takega zaključka ni zaslužil ne Jakob Sršen kot človeka, pa še manj Lojzeta črtica kot umetnina.

Ne bom dokazoval "znanstveno" in ne posegal v psihološke preiskave Sršenove duše. Nimam potrebne izobrazbe in ne vem, kako bi se mi stvar obnesla. Po-

govornik obravnaval svetovno politični položaj in podal, kako nič volje ni pri svobodnih, da bi šli osvobajati zasužnjene. Treba je potrpežljivo čakati, spremljati razvoj dogodkov in iskati prilike, kdaj bi se moglo za osvoboditev naroda kaj dobrega storiti. Za konec je še poudaril političen značaj naše emigracije, ki mora pri vsem drugem delu, ki ga za slovenstvo opravljamo, tudi politično delati. Naša naloga bo šele takrat končana, ko bo prišlo doma do politične spremembe, do spremembe, ki bo narodu vrnila svobodo.

Govor, ki ni bil tolažba, niti navduševanje, ampak stvaren prikaz mednarodnega političnega stanja, v katerem se naš narod nahaja, so navzoči z velikim odobravanjem sprejeli. Nato so dobili besedo zopet pevci. Ko je bil uradni del prireditve končan, so bile na mah pripravljene obložene mize. Udeleženci so prigriznili, zapeli in se v veseljem razpoloženju razgovorili. Ko je večina že odšla, se je predsednik še vedno razgovarjal s prijatelji in znanci. Tudi vodilni zastopniki SNZ so ga pozdravili in se dalj časa zadržali z njim v razgovoru. Vsi udeleženci brez razlike so se zelo zadovoljni razhajali, veseli, da so iz najboljšega vira zvedeli mnogo, o čemer so bili slabo in nepravilno poučeni. Tudi predsednik dr. Miha Krek je bil vidno zadovoljen, da je mogel vsaj en dan preživeti izven Washingtona, med svojimi Slovenci.

ŠE NEKAJ NOVIC IZ TORONTA. Slovenska cerkev bo kmalu dogotovljena. 12. decembra jo bo blagoslovil torontski nadškof, kardinal McGuigan. Isti dan bo v novi cerkvi tudi birna slovenskih otrok. Ta zakrament jim bo podelil ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Do posvetitve cerkve je slovenska služba božja od 31. oktobra naprej v dvorani pod cerkvijo, ki je že skoraj popolnoma dograjena. V dvorani je bila tudi že prva prireditev. 24. okt. je Misijonski krožek kazal dva filma o sv. Pavlu. O misijonstvu in mednarodni politiki pa je govoril misijonar Rev. Janez Kopac.

Tako je slovenska skupnost v Torontu dobila svoje prostore in svoj dom, v katerem bo kraljevala brezjanska Marija Pomagaj.

RZ

FRANK LAUSCHE PETIČ GUVERNER

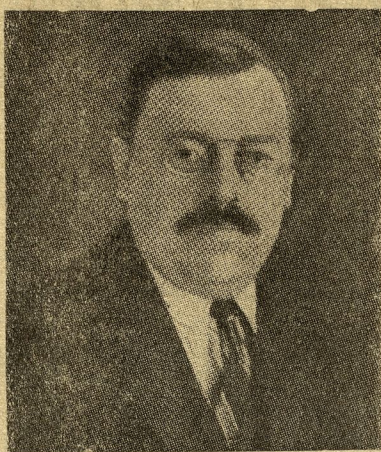
Guverner ameriške države Ohio Frank Lausche je bil na nedavnih volitvah že petič izvoljen za guvernerja te države. Tako bo vladal do prostrano državo v državi 20 let. S peto izvolitvijo je postal eden redkih ameriških guvernerjev, ki so bili tolikokrat izvoljeni na isti položaj in v isti državi. V demokratski stranki ga smatrajo za enega najresnejših kandidatov za predsedniške volitve l. 1956, čeprav on sam kaže silno malo zanimanja za to. S peto zapovrstno izvolitvijo za guvernerja si je pridobil vsu pravico za predsedniško kandidaturu. Poleg Lauscheta je eden resnih predsedniških kandidatov demokratske stranke za l. 1956 Mennen Williams, sedaj že četrtič izvoljen za guvernerja države Michigan.

vem samo to, da je nastala v meni neizrazna praznina, ko sem prebral zadnji dve vrstici. Pa se mi zdi, da ni nastala kar tako na lepem. Imel sem občutek, da je tista praznina v meni nastala zaradi tega, ker me je Lojze udaril s krampom po glavi. In to ni lepo od njega. Recite, kar hočete. Niti pošteno ni. Najprej mi razgljibe ob Jakobu Sršenu svo notranjost do čudovitega valovanja, ki sama sebi seveda ne more biti namen. Zaslutim pa pod tem valovanjem neznačne globine, ki mičejo in vabijo, da ugibam o njih. Ne zato, kakor da bi planil v valove, se potopil vanje in skustveno dognal slutene čudovitosti pod površino. Zadovolji me sama okolnost, da se ob tistem svojem slutnju umetniško izobrazujem. Ne s spoznavanjem raznih pravil in predpisov, ampak s tem, da se prepuščam neposrednemu doživljanju, ki morda ni nič drugega kot golo slutenje.

To možnost mi je Lojze Novak s krampom razbil. Nikoli mu ne odpustim. Jakoba Sršena imam pa še zmerom rad, zakaj trdno sem uverjen, da je bila tista novica iz Misijonskih gozdov — po ameriško povedano — false alarm.

Oba.

Dr. Franc Schaubach

O njegovi smrti smo poročali v zadnji številki Svobodne Slovenije. Pok. dr. Schaubach je bil veliki župan Mariborske oblasti do leta 1929. Tedaj je bila ustanovljena Dravska banovina, dr. Schaubach je pa bil imenovan za okrožnega inspektorja biv. Marib. oblasti.

Pok. dr. Schaubach je bil že kot sodnik znan kot eden najboljših pravnikov na štajerskem. Kot veliki župan je javno upravo na svojem področju tako uredil, da je bila na visku.

Bil je zelo objektivni.

RAZSTAVA MILANA VOLOVSKA

Takšna stvar, kot je Volovskov nastop, bi zaslužila pošten likof! Kajti ta nastop je bil zmagovit. Slovenski človek, ki se mora težko boriti za vsakdanji kruh in mu je življenje postlano samo s tremi rožicami: talentom, voljo in družino, se je v tujini razvil in izkazal kot pomembna umetniška osebnost.

Učil se je že doma. Za begunske razmere je razpolagal s tolikšnim risarskim in slikarskim znanjem, da je zadovoljil zahteve učenstva na šolah, prosvete in lepote hišice — težko bi rekli taborišnim kapelam hiše — božje. Umetniška osebnost je postal šele v izseljenstvu in to iz lastne moči. Iz moči darov, ki jih je prinesel s seboj na svet in iz moči tistih darov, ki mu jih je dala slovenska zemlja, naša narodnost, ki je nanjo privezan zjaj prav tako kot je bil doma. Ali znamo sploh to Volovskovo zmagovo dovolj ceniti?

Vedno znova slišimo tarnati zaslužne moze, da nimamo naraščajoča med kulturnimi ustvarjaci in da še mnogi tistih, ki so doma kaj znali, tukaj pešajo. Slučaji kot sta Willempart in Volovšek, to pešanje drugih odtehtajo, obenem pa potrjujejo dejstvo, da tudi tujina lahko izoblikuje slovenskega umetnika. In če sta se napravila dva zrela moža, zakaj to ne bi uspelo tudi mlajšim? Samo pomagati jim moramo, poiskati jih in jih bodriti.

Ko sem prišel drugič na Volovškovo razstavo, sem prišel tja z razstave religiozne umetnosti. Izreden užitek, ki si ga mi v Buenos Airesu lahko privoščimo, je hoditi z razstav vseh mogočih narodnosti na slovenske. Po vtisu prenatrpanosti v številu slik, množice barv in nametanost raznih stilov sem pričakoval, da bo Volovškova soba pri Comteju vendar nekam prazna. Pa ni bila. Pač pa je bila ta kolekcija slovenskega umetnika slika jasnosti in iskrenosti. In prav to dvoje je moralo potrditi vero v Volovškovo umetniško osebnost. Pa še nekaj: z nobenim tistih številnih mojstrov ne bi mogel Volovška prav vzporediti ali: Volovšek teh tukajšnjih modnih veličin ne posnema in to veča vero v njegovo slovensko osebnost.

Seveda pa še ni dognana osebnost v tem smislu, da bi mogel rasti samo iz tega, kar je že doslej sam dognal in ustvaril. Bi tudi ne bilo prav; takšne stvari se spodobijo šestdesetletnikom. Zaupanje v Volovškovo rast utrjujejo neizpodbitni dokazi o tem da je skora vsaka njegova slika plod jasnega hotenja in vestnega truda. (Edino št. 9 in 15 kot da sta vzeti že iz nekega spominškega repertoarja in ne znova študirani.) Ker sta hotenje in trud poplačana z uspehom, moremo od Volovška še mnogo pričakovati. In ker je zakoreninjen v slovenstvu, bo obogatil res slovensko umetnost. Stilno pa kaže zaenkrat, da teži v ekspresivno monumentalnost.

Volovškova razstava je bila eden najbolj osrečujočih novih dogodkov v kulturnem življenju slovenskih izseljencev v letu 1954. M.M.

ARGENTINA

V Buenos Airesu so bili pred dnevi zbrani delegati Združenja bančnih uradnikov iz cele države. Na njihovo zborovanje v prostorih CGT je prišel tudi predsednik republike general Peron. V svojem govoru se je iskreno zahvaljeval tako bančnikom, kakor tudi uradnikom bančnih zavodov v republiki za vso naklonjenost in podporo, ki so jo oboji od prvih dni njegove vlade izkazovali njegovim prizadevanjem za zboljšanje socialnega položaja ljudstva, za gospodarsko neodvisnost države in politično suverenost republike.

Med Argentino in Zahodno Nemčijo je bila te dni podpisana v Bonnu nova trg. pogodba, ki predvideva obojestransko izmenjavo blaga v vrednosti 280 milijonov dolarjev. Pogodba bo veljala tri leta. V prvem letu bo obojestranski kredit znašal 25 milijonov dolarjev. Pogodba predvideva tudi ustanovitev mešane posvetovalne komisije, ki bo nadzorovala razvoj in potek trgovinske pogodbe ter bo vladama obeh držav sporočala svoja opažanja za odstranitev morebitnih ovir, z namenom, da bi se izmenjava blaga med obema državama še povečala. S pogodbo sta se tudi obe državi obvezali, da bosta storili vse, da se bo lahko čim več nemških industrijskih podjetij naselilo v Argentini.

Vlada je izdala odredbo, s katero je prenesla na ministrstvo za prosveto vsu skrb za telesno vzgojo mladine.

V industrijskem podjetju I.A.M.E. v Cordobii so izdelali nov tip športnega avtomobila Justicialista Sport V-8.

Severnoameriški avtomobilski magnat Ford se je odločil, da bo tudi v Argentini izdeloval avtomobile, in ostale stroje. Njegovo geslo pri izdelovanju avtomobilov v Argentini bo to, da mora biti avtomobil tako poceni, da si ga bo lahko kupil vsak človek.

Provincijska vlada v San Luisu je odobrila kredit 18 milijonov pesov za zgraditev termoelektrične centrale v San Luisu.

Provincijska vlada v Mendozii je odredila, da morajo biti ulice v novih mestnih predelih v Mendozii po 20 m široke.

Argentinski delegat dr. Cesar A. Bunge je bil izvoljen za predsednika Medameriškega gospodarskega in socialnega sveta.

Charles Specht, predsednik Pfizler International Subsidiaries v Severni Ameriki, ki se je mudil več dni v Argentini zaradi zgraditve industrijskega obrata za preizvajanja teramicine, je pred svojim odhodom dejal, da bodo v tej tovarni poleg teramicine izdelovali tudi še tetracilin, hidrocortison, hormone in razne vitamine. Od novega industrijskega podjetja bo imela korist tudi argentinska živinoreja, ker bo tovarne proizvajala tudi razne vitamine za živino.

Minister za javna dela ing. Dūpeyron bo v spremstvu senatorke gospe Larrauri obiskal Italijo, Nemčijo in Francijo. V Italiji si bosta v Carrari ogledala izdelovanje kipov za mavzolej pok. gospe Evi Peren. Obiskala bosta tudi več tovarn, ki izdelujejo stroje za Argentino. Isto bosta storila v Nemčiji in Franciji.

Univerza Cuyo v Mendozii je sklenila, da bo revalidirala diplome tujih univerz. V vsakem slučaju bo pristojni dekan dočel komisijo, ki bo preučila vse predložene dokumente ter določila tudi teme za izpite, ki jih bo smatrala za potrebne.

V Buenos Aires je te dni prispel dr. Paul Mueller, ki je kot iznajditelj DDT prejel leta 1948 Nobelovo nagrado za medicino in fiziologijo. Razen te nagrade si je s svojo iznajdbo DDT pridobil naziv "dobrotnik človeštva". Ves čas bivanja v Argentini je bil gost ministrstva za narodno zdravje. V Argentini si je predvsem ogledal industrijske naprave za izdelovanje DDT.

Naročajte in širite Svobodno Slovenijo

MLINARJEV JANČE — kdo ga pozna pod tem imenom? Malokateri, res je. Ko pa boste prebrali njegov opis Indijanske čudežne božje poti, ki bo objavljen v Zborniku-Koledarju 1955, boste spoznali ne samo pisca, pač pa tudi deželo in rod, sredi katerega je izkazala svojo moč Indijanska Marija.

Novice iz Slovenije

Postrežba v "socializiranih" gostinskih obratih pač ne dela časti sed. kom. gospodarjem doma. Posebno ne taka, kakršne so bili deležni nekateri gostje na vrtu gostilne "Lovec" v Kočevju. Poročilo je objavljeno v ljb. "Slov. Poročevalcu" in iz njega povzemamo naslednje vrstice: "Najprej naročimo vsak po eno pivo, nato vprašamo natakario, če imajo kranjske klobase, le-ta pritrldno odgovori "ja". Naročili smo dve klobasi in liter vina. Z vinom nam postreže natakario, s klobasami pa žena poslovdje tega obrata odnosno gostilne. Torej kakšne so bile te klobase? Če govorimo odkritosrčno, je bilo v njih več črvov, kakor drugega mesa oziroma mešanice, saj so bili črvi dolgi nič manj kot 3 cm." Na pritožbo gostov zaradi postrežbe s črvi v klobasah, se je žena poslovdje opravičevala, da so krivi mesarji, češ, da nimajo ledu.

V Sloveniji so zaradi letošnjih velikih poplav pridelali 10.000 stotov premalo krme.

V juniju so v Sloveniji izdelali 29.629 ton jekla. V prvi polovici let. leta so pa železarne v Sloveniji izdelale skupno 150.000 ton jekla, t. j. za okrog 40.000 ton več kot pa v istem razdobju 1. 1953.

Ljubljanske mestno gledališče je ob sklepu sezone izdalo gledališki zbornik, v katerem je med drugimi dr. Bratko

Kreft objavil "Fragment o moderni dramaturgiji"

Sest dijakov iz Celja je na letovanju na otoku Lopud ujelo 8 kg težkega do 7 mesecev starega morskega psa.

V Ljubljani je bila meseca avgusta senzacija gostovanje afriškega baleta skupine Keita Fodeba, iz St. Louisa v Senegalu.

V okviru Mariborskega tedna je bila v avgustu v Mariboru tudi razstava mariborskih likovnih umetnikov. Zgodovino slikarske umetniške dejavnosti v Mariboru je orisal ravnatelj pokrajinskega muzeja Bogo Teply. Naglašal je, da se je ta začela sicer precej pozno, vendar je po zaslugi prof. Cotiča, ustanovitelja kluba "Grohar", dosegla velike uspehe. Po razpadu kluba "Grohar" je bil v Mariboru ustanovljen klub "Brazda".

S sedežem v Piranu je bilo nedavno ustanovljeno slovensko oceansko podjetje "Slovenija linija". Podjetje zaenkrat že razpolaga z eno 700 tonsko ladjo "Sirob". Dve ladji je podjetje že naročilo v inozemstvu. Prvemu naročilu ladij v inozemstvu, bo sledilo drugo naročilo za zgraditev ladij tako v domačih, kakor inozemskih ladjedelnicah.

S sklepom republiškega sveta za prosveto in kulturo so ustanovili pedagoški akademiji v Ljubljani in Mariboru.

Slovensko ribiško podjetje "Ribič" v Piranu je uvedlo novost v slovenskem turizmu: posebne deset ali več dnevne vožnje v domačih in na željo tudi v tujih vodah, združene s športnim ribolovom.

Planinsko društvo Ljubljana matica je na Kredarici izdatno razširilo dose-danji dom. V razširjenem domu je prostora skoraj za 130 prenočevalcev.

Letošnji Gorenjski sejem v Kranju je obiskalo okoli 38.000 ljudi. Trgovskih poslov je bilo sklenjenih v skupni vrednosti 330 milijonov dinarjev.

V železniških delavnicah v Studencih

pri Mariboru, ki se sedaj imenujejo po pok. kom. nasilniku Borisu Kidriču, so izdelali motorni vlak za 120 potnikov, ki bo vozil na progi Ljubljana-Maribor. Ker pa te proge, kakor tudi ostalih ne, komunisti v zadnjih letih niso obnavljali, bo ta motorni vlak, ki ga bodo poganjali motorji znamke Fiat, lahko vozil samo 70 km na uro. Osi in kolesa za motorni vlak je izdelala tovarna Litostroj, zobata kolesa Tovarna avtomobilov, posamezne jeklene dele železarna v Ravnah, karoserijo in notranjo opremo pa železniške delavnice. Isto podjetje ima v delu še en 50 m dolg motorni vlak za 140 potnikov, v začetku prihodnjega leta bodo pa začeli izdelovati motorni vlak za 200 potnikov.

Moderna galerija in še nekatere druge kulturne ustanove v Ljubljani so sklenile, da bodo prihodnje leto ustanovile v Ljubljani mednarodni bienale za lesorez v harvi. To bo prvi bienale te vrste na svetu. Mednarodni bienale v Ljubljani bo vsako drugo leto. Kakor na ostalih tovrstnih prireditvah v svetu, bodo tudi na ljubljanskem bienalu določene mednarodne nagrade za najboljše umetnine v lesorezu.

Umrli so. V Ljubljani: Antonija Vadnov, roj. Sovine, žena žel. insp. v p., Franc Černivec, biv. gostilničar in mesar, Anton Gorjanec, Berta Andolšek, Alojzij Klenovšek, obratovodja rudarskih raziskovalnih ekip na geološkem zavodu, Kati Slana, Lojze Žnidaršič-Matazin, Stanko Kumar (se smrtno ponesrečil v Krminu), Mirko Zinauer, učitelj v p. v Mariboru, Franc Koželj, odbornik okrajnega zbora proizvajalcev v Kranju, Anton Zajc, Obrije pri Devici Mariji v Polju, Josip Mencinger, livarski mojster v Stožicah, Ivana Trt, roj. Bajda v Štepanji vasi, Ana Ogris pri Sv. Ani pod Ljubeljem, Marija Dejak, roj. Seliškar, upok. Tob. tovarne v Radovljici, Jože Šems, upok. zidar v Zg. Hrušici, Alojzij Kolbezen, pos. v Črnomlju in Jože Razboršek, kovinostругar v p. v Preboldu.

Slovinci v Argentini

Buenos Aires

Zaključno predavanje državnopravnega tečaja bo v nedeljo 21. novembra ob pol deveti uri dopoldne na Victor Martinez 50. Predaval bo g. Marijan Marolt o temi "Kultura in slovenska politika". Može in fantje, ki se za ta vprašanja zanimajo, iskreno vabljani.

SLOVENSKI TISK V ARGENTINI

Vestnik, glasilo donobrancev in drugih protikomunističnih borcev. Štev. 9-10. November. Vsebina: Verne duše; Mrtvi čuvaji (Igor); Mikdar več (pe-

sem Jošt); Črni dan za Slovence; Dejanja govore; Pred devetimi leti; Titovci rabijo denar-le kje vzeti (Cek); Skri-vači (M. Radoš); Matica mrtvih.

OSEBNE NOVICE

Poroki. V soboto 6. novembra sta se poročila v Lanusu g. Pavle Pučko in gdč. Anica Slemc. Poročil ju je v župni cerkvi Sv. Jožefa Pompejskega g. župnik Janez Hladnik. Za priči sta bila mlademu paru gg. Pavle Novak in Franc Vilfan. Istega dne sta stopila pred oltar tudi g. Jože Markovič, in gdč. Matilda

Lanus in Slovenska vas v Lanusu sta bila in sta še predmet pogostih razgovorov in komentarjev. Če hočeš spoznati zgodovino nastanka lanuške slovenske vasi in njen sedanji položaj, potem kupi Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije za leto 1955, v katerem bo objavljena občirna in ilustrirana reportaža, ki jo je napisal Pavle Rant.

MARTIN MIZERIT PETDESETLETNIK

Prav gotovo se bo marsikdo začudil: "Saj ni mogoče, da se je g. Mizerit srečal z Abrahamom, ko je še ves mladeniški, posebno odkar se je zopet sešel s svojo družino, od katere je bil ločen nad enajst let." Pa je res: G. Martin Mizerit je prav danes dopolnil 50 let svoje-ga življenja.

Rodil se je v Gorici, študiral v Ljubljani, kjer je maturiral leta 1925. Kot učitelj se je ves posvetil mladini. Najprej je služboval dve leti v Zdolah pri Brežicah, nato v št. Rupertu na Dolenjskem, kjer se je tudi poročil z gdč. Vero Kostelec, nečakinjo stiškega opata. Srečen zakon jima je Bog blagoslovil s štirimi otroci.

V št. Rupertu se je zraven vestnega dela v šoli udeleževal tudi pri Prosvet-

nem društvu kot knjižničar in režiser, pri Čebelarstem in Sadjarskem društvu pa kot tajnik, oziroma blagajnik.

Svoje velike vzgojiteljske sposobnosti je posvetil slovenski mladini tudi v begunstvu, bodisi v šoli, bodisi v Mladinskem domu v Spittalskem taborišču, kjer je deloval skupno z g. Jankom Mer-nikom.

V emigraciji je g. Martin Mizerit zopet začel skrbeti za slovensko šolsko mladino. Že vsa leta sem večje vodi slovenski tečaj v Lanusu, od časa do časa pa tudi na Paternalu. Slovcem v Lanusu se je zaradi svoje velike ljubezni do otrok tako priljubil, da ga hočejo imeti stalno med sabo. Kot referent Mladinskega odseka pri Društvu Slovcem pazno bdi nad vsemi slovenskimi tečaji.

G. Martin Mizerit pa prav tako skrbi, da ima slovenska mladina v emigraciji dovolj dobrega in lepega ter zanimivega čtiva. Zato je skupno z g. A. Majhnom priredil mladinsko knjigo "Naša beseda", ki jo je izdala založba "Svobodna Slovenija". Vsa leta sem spretno in dobro urejuje mladinsko mesečno prilogo Duhovnega življenja "Božje stezice" ter tedensko mladinsko rubriko v Oznaniu "Mlado gredico". Sodeluje pa s svojimi prispevki pod psevdonimom Ine tudi pri mladinskih prilogah drugih publikacij.

G. Martinu Mizeritu k petdesetletnemu življenjskemu jubileju iskreno čestitam. Želimo mu, da bi v krogu svoje družine doživel še veliko srečnih let, da bi še nadalje lahko deloval ter živel med slovensko šolsko mladino ter jo vzgajal tako, da bo ostala zvesta svoji veri, svojemu narodu in domovini.

Slovenska Kulturna Akcija vabi

NA SVOJ

DRUŽABNI VEČER

"SREČANJE USTVARJALCEV Z OBČINSTVOM"

V nedeljo 21. novembra 1954 pri Deklevi

(Córdoba in Jorge Newbery)

Ob 18 začetek: Kramljanje pri pogrnjenih mizah, srečolov, šaljiva pošta na izvornih razglednicah, karikaturno portretiranje gostov.

Ob 20: "Malo za šalo, malo za res." — Pester program, med drugim: Pogled na kulise naših ustvarjalcev. Domača vesela pesem (moški kvintet in ženski tercet). Radijski program: Vprašanja in odgovori. (Visoke denarne nagrade!)

Prvi slovenski cinemascope film. In še in še in še!

Ob 21.30: Javno žrebanje Umetniške loterije.

Do 2: Prosta zabava.

MLINARJEV JANCE

Kako smo čarali

Verjameš v čarovnije, prijatelj? Ne? Jaz tudi ne! Verjameš v to, kar vidiš? Seveda, kdo pa bi svojim lastnim očem ne verjel! Dobro, tedaj pa poslušaj in potem razmišljaj ter sodi o dogajanjih, ki so čarovnije ali pa tudi ne!

Pokojni Novačan je s kmetijo v Misiones priposestvoval tudi mlado telico, ki je potem ostala na mojem pašniku, ko je gospodar moral v prerani grob, njegova boljša polovica pa odšla iskati tolažbe po svetu. Tako je le meni ostala vsa skrb za mlado živinčec.

Pa Misiones je Misiones in najraznovrstnejšega mrčesa je tam na pretek. Tako tudi "ura". Pa ni to morda ura, ki kaže čas, ampak je to muha, ki tako narahlo sede na pleča, da je niti ne čutiš. Tam ti mrčina kar na hitro izleže jajčece, iz katerega se prav tako hitro izvali ličinka, ki se ti zarije v kožo in vrta tam, da kar skačeš od navdušenja. Odrasla ličinka ure je do 3 cm dolga in do pol cm debela in je res vse prej kot prijeten občutek, če ti takle "bičo" vrta v meso. Toda človek si lahko pomaga. Ura neobhodno potrebuje zraka, ki ga dobiva po nezadnji odprtini, po kateri se je zarila v kožo. Če torej nalepiš tu preko obliži, ura ne dobi več zraka in pogine. Če si jo začutil pravočasno, ko je bila še čisto majhna in jo takoj zalepil, jo telo še samo prebavi. Če pa si jo zalepil šele potem, ko je bila že bolj

odrasla, sicer tudi pogine, vendar jo je potem treba iztisniti iz kože.

Tako si torej pomaga človek. Kaj pa žival? Neprimerno več kože ima izpostavljene uram, pa jih je zato poletiti tudi polna. To velja predvsem za mlada goveda, ki še niso tako spretna v odganjanju mrčesa kakor že bolj izkušena starejša. Na kopitarje pa ure sploh ne gre. Skrben kolono sicer iztiska ure tudi svoji živini, toda vedno in povsod tudi ne dospe. Poleg tega pa napada goveda tudi še neka posebna, večja vrsta ure in ni čudno, če živinčec kar podivja, kadar mu skoro kot mezinec velika ura vrta v živo meso. Ličinka ure sicer izpade sama, kadar odraste, da se zarije v zemljo, tam zabubi in kot muha zopet izleti razmnoževati svoje pleme. Toda kdo bi tako dolgo izdržal? Zato se živinčec čoha ob drevesni ali platu in čisto se mu res posreči, da iztisne uro. Curek krvi se tedaj navadno poci od iz rane, vendar si žival oddahne, kajti tistega preklicanega vrtnarja v meso pa le ni več.

Potem pa pride čisto le prerada druga nadloga. V svežo rano namreč kaj rade zležejo svoja jajčeca majhne, jeklene svetlikajoče muhe. Iz jajčec se izležejo črvički, ki pridno razjedajo rano, da se širi vedno bolj na globoko in široko. Rana pri tem čisto krvavi in širi občuten smrad, ker razjedeno tkivo prične gniti. Čim bolj si drgne živinčec srbečo

rano, tem bolj krvavi in tem več črvičkov ji zaležejo muhe. Živinčec sčasoma izgubi tek, hušja vedno bolj, postaja klavrno in končno tudi pogine, ako si na en ali drug način ne očisti črvice rane.

Vse to se je pripetilo tudi Novačanovi telici. Najprej je imela uro na vratu in ni mirovala, dokler si jo ni izpraskala. Potem pa so se ji zaredili črvi v rani. Slabela je vedno bolj in vedno bolj obupen smrad se je širil iz rane. Pa sem omenil sosedu, ki je prišel na obisk, da bi mi pomagal vjeti telico in jo zvezati, da bi ji na ta način mogel po evropsko temeljito izčistiti rano. Pa ni bil nič kaj pri volji, nekaj je menal sem in tja, potem pa menil, da to ni potrebno. Bolj enostavno da je poklicati nekoga, ki zna čarati, da živinčec "zagovori", pa bodo črvi kar sami izpadli in rana se bo zacelila. Pomilovalno sem se nasmehnil, ker sem ga le držal za bolj resnega. Pa se je razhudil, češ da res ni treba verjeti na take čarovnije, vendar pa da naj poskusim in če ne bo pomagalo, da bom še vedno lahko izpiral rano. Dal sem možakarju prav! Toliko sem že slišal o tem zagovarjanju in čaranju, zakaj pa se ne bi enkrat na lastne oči prepričal, koliko je resnice na tem? Kdo da to zna? Mnogi, še njegov sosed, Vonjačukov Štefan! Prav, pa naj mi ga pošlje naslednji dan!

Ponoči je precej deževalo in še naslednji dan se je vreme kislilo držalo. Pri studencu na pašniku sem uravnava od-tok vode, ko jo primaha sosed Cepuder. Nisva še prišla dobro v pogovor, ko se

pojavi tudi že napovedani zagovornik, Vonjačukov Štefan. Da se mi je bojda včrvala telica? Da! Kje da je? I, nižje dol na pašniku nekje! Če imam laso, da jo vjamemo? Seveda! Skočil sem po laso, poiskali smo telico, Štefan ji je spretno vrgel laso okoli rogov, jo povlekel k bližnjemu drevesu, okoli katerega je ovil konec lasa in poprosil Cepudra, da ga podrži. Mene pa je poslal k telici, da jo pomirim ter primem za roge, da bo res mirno stala. Kakor naročeno, tako storjeno. Kaj je počel Štefan potem za mojimi hrbtom, nisem mogel videti. Smeh pa me je silil, ko sem gledal Cepudra, ki je vedno bolj široko odpiral oči, nejevoljno majal z glavo in nekaj godrnjal. Toda kmalu se je oglasil Štefan, da je gotovo, da naj pustim telico in da naj ji snamem laso.

Vrnili smo se proti domu in Štefan je izjavil, da bodo črvi sedaj izpadli in da se bo rana že v par dneh zasušila. Če pa bi slučajno v treh dneh še ne bilo dobro, naj ga pač zopet pokličem, vendar po njegovem mnenju ne bo treba. Vprašal sem ga za račun, pa je odkimal, da ne sme nič računati, ker bi sicer izgubil svojo čarovno moč, da pa rad vzame, če mu prostovoljno kaj dam. Odpravil sem ga s steklenico žganja in kar zadovoljen je odšel. Cepuder pa se je jezno držal, češ, da ne more razumeti, kako morem verjeti v take bedarije in se spuščati v to. Smejal sem se in vprašal, kaj je pravzaprav počel Štefan za mojimi hrbtom. Da je rezal z nožem v zemljo, trgjal neke trave in jih metal na vse strani, pri tem pa tajinstveno

nekaj mrmral in mahal z rokami. Smejal sem se še bolj in mu povedal, da prav tako malo verjamem v take čarovnije kakor on sam, da pa sem se prav zato hotel prepričati na lastne oči, da je vse to zagovarjanje črvov in čaranje okoli rane le bedasto praznovjerje. Toda če se uresniči, kar je trdil in napovedal Štefan, da bodo namreč črvi izpadli in da se bo rana v treh dneh zasušila, kaj pa potem, dragi moj ata Cepuder?

In kaj misliš, da se je zgodilo, bratec moj dragi? Točno tako, kakor je napovedal Štefan! Že prihodnji dan rana ni smrdela več in tudi črvičkov ni bilo videti, tretji dan pa je bila že kar dobro zasušena. Telica, ki je par tednov ni marala za pašo več in je le klavrnjo postajala okoli, je postala zopet živahna in se z vidnim tekom pridno pasla.

Tako, prijatelj! Verjameš v čarovnije? Ne? Jaz tudi ne! Toda temu, kar vidiš na lastne oči, pač moraš verjeti kakor vsak pameten človek. Da bi se bila rana zacelila tudi sama od sebe brez čarovnije? Tako velika in smrdljiva rana polna črvov v par dneh? Ne, bratec, tega nihče ne bo verjel, nekaj je že moralo biti tu po sredi, kar je pomagalo zeceliti ostudno rano, toda kaj? Zagovarjanje in čaranje? Danes v dobi razbijanja atomov? Ne, prijatelj moj dragi, v hokus-pokus dandanes razumen človek res ne more več verjeti. Toda, kaj pa je bilo potem? I, no, le poslušaj še dalje in videl boš, da so tudi čarovnije, ki niso čarovnije!

Naša Moča je bila kar čedna kravica. (Nadaljevanje na 4. strani)

SLOVENC I P O S V E T U

Australija

V družini g. Janeza Primožiča iz Brisbane se je rodil sinček, ki je pri krstu 8. avgusta dobil ime Andrej-Stefan. Čestitamo!

Odkar so "Misli" tiskane, so dobile dosti bolj domačo in dosti bolj prikupno obliko. Vsak mesec prihajajo v naše domove kot toplo žarišče. Po širni Avstraliji se prirejajo po slovenskih naselbinah družabni večeri z namenom, da bi se med seboj spoznali in bolj tesno povezali. Tako se je tudi slovenska skupina v Brisbane, ki je menda med najmanjšimi, odločila za družabno prireditev, katero je imela v soboto 21. avgusta. Bilo nas je vseh skupaj okoli 40 z

družinami, kar je zelo lepo število z ozirom na dejstvo, da nas je tu resnično zelo malo. G. Smerdelj nas je zabaval s harmoniko in zvočnikom. Veliko presenečenje za vse so bile pristne slovenske plošče. Razvilo se je prav prijetno razpoloženje in neprisljuna družabna prireditev s plesom, ki je trajala do polnoči. Naše žene so za prireditev pripravile slovenske specialitete, tako, da smo se počutili res svoji med svojimi.

Kanada

Poročili so se: Alojzij Štrucelj iz Podzemlja in Zofija Kapun iz Čremošnjic; Filip-Rado Paznar iz Iga pri Ljubljani in Zinka Perne iz Trzina pri Domžalah.

Prednaročila in predplačila za Zbornik-Koledar Svobodne Slovenije za leto 1955 za 43 pesov samo do 28. novembra t. l.!

Pohitite zato s prednaročilom in predplačilom, ker bo potem Zbornik-Koledar v prodaji dražji!

KOROŠKA

Marijanski kongres v Celovcu v prvih dneh oktobra je privabil nad 7.000 slovenskih vernikov, ki so s svojo udeležbo pokazali, da slovenska Koroška hoče biti Marijina. In najlepše je gotovost slovenskih vernikov potrdil celovški škof dr. Koestner, ki je v materinščini našega ljudstva govoril o Brez-

madežni kot Pomočnici kristjanov. Še v slavnostno pridigo je vpletel stavke v slovenskem deželnem jeziku, hoteč tako fuči nakazati, kod je pot do kulturne enakopravnosti v deželi.

Slovenski del kongresnega programa je obsegal cerkveno slovenost v stolnici s škofovim nagovorom, slavnostno marijansko akademijo za mladino in posebno za može in žene, pri kateri sta govori-

Pravna posvetovalnica "Svobodne Slovenije"

Vprašanje: Delodajalec me je zaradi pomanjkanja dela suspendiral za 30 dni. V tem času, ko sem bil doma brez dela in zaslužka, sem zbolel za vnetjem slepiča. Javil sem bolezen delodajalcu, ki pa mi je sporočil, da mu moja bolezen v času suspenzije ne nalaga nobenih obveznosti. Zdravil sem se torej na svoje stroške. Ali imam sedaj pravico do povračila teh stroškov?

Odgovor: Delavski zakoni ne dajejo na gornje vprašanje nobenega odgovora. Pač pa je letos delavsko sodišče v Avellanedi v svoji razsodbi z dne 30. junija v podobnem primeru razsodilo, da ima delavec, ki zbolil v času suspenzije pravico do plače (za dobo treh ali šestih mesecev) in do brezplačne zdravniške pomoči. Sodišče je ta svoj izrek utemeljilo takole: Zdrav delavec, ki ga delodajalec suspendira, ima možnost, da gre v drugo službo ali da si doma nekaj prisluži; bolni delavec pa te možnosti nima in je zato nujno navezan na plačo s strani delodajalca, s katerim je tudi v času suspenzije ostal v delovnem razmerju.

Svetujemo torej, da delodajalcu predložite račune o zdravljenju in zahtevate tudi plačo za vso dobo, v kateri niste bili sposobni za delo.

la dr. Vinko Zwitter in ga. Marija inzko; na razstavi "Živa cerkev", s katero so soteli prikazati versko in kulturno delo kat. redovnikov in redovnic, sta sodelovali gospodinjski šoli šolskih sester iz Št. Ruperta in Št. Jakoba, na razstavi "Marija v knjigi" pa je Mohorjeva družba nad vse dostojno in veličastno predstavila slov. katoliški tisk.

Marsikdo še ne ve...

...da je število pariških bralcev dnevnega časopisja padlo od 6.154.000 v decembru 1945 na 3.584.000 v začetku letošnjega leta.

"Škrjanček poje, žvrgoli"... Kako srce razveseli ta pesem nam vesela! In kadarkoli si želiš srca potro razvedriti, vselej Ti bo zapela plošča, če jo zavrtiš, ki jo pri "Gallusu" dobiš. Urno nuj jo naročiti!

Z E M L J I Š Č E

1500² na prodaj v Libertad (Merlo). Naslov v upravi Svobodne Slovenije.

Dr. Jože Ermenc

Billinghurst 97/L Dpto D, Capital
Tel. 62-7213

Ordinira vsak terek, četrtek in soboto od 4. do 6. ure pop. za ženske bolezni in kirurgijo, druge dneve pa po predhodnem telefonskem sporazumu.

Društveni oglasnik

RAMOS MEJIA: V nedeljo 14. novembra t. l. bo takoj po slovenski maši v cerkveni dvorani proslava slovenskega narodnega praznika 29. oktobra, katero prireja Krajevni odbor Društva Slovencev. Na sporedu proslave je:

1. Nastop otrok slovenskega tečaja iz Morona pod vodstvom gđe. Mi-je Markeževe.
2. Nastop slovenskega cerkvenega pevskega zbora iz Ramos Mejia pod vodstvom g. Gabrijela Čamer-nika.
3. Govor g. dr. Franca Bajleca.

LANUS: Krajevni odbor Društva Slovencev priredi v nedeljo 21. novembra t. l. proslavo slovenskega narodnega praznika 29. oktobra. Proslava bo takoj po slovenski maši v cerkveni dvorani v Lanusu. Na sporedu proslave bo:

1. Nastop slovenskega cerkvenega pevskega zbora iz Lanusa.
 2. Govor g. Maksa Jana.
- Izpiti za "sexto grado". Vse tiste, ki bi kot privatniki želeli delati izpit čez

šesti razred (sexto grado) naj se prijavijo takoj v pisarni Društva Slovencev, Victor Martinez 50.

Izplačilo v Nemčiji pusenega denarja. Vse slovenske novonaseljence, ki so junija meseca 1948 pred odhodom v Argentino v Nemčiji oddali svoj denar, prosimo, da se osebno ali pismeno javijo v pisarni Društva Slovencev Victor Martinez 50. in sporoče, kdaj so denar oddali, komu, kje in koliko. Če imajo pri rokah še kakšna zadevna potrdila, naj jih pošljejo pisarni.

Društvo Slovencev.

OBVESTILA

Ako želite, da Vaši najmlajši živijo v vedri igri med slovenskimi otroci, jih pripeljite v nedeljo 14. t. m. na trato poleg Pristave. Ta edinstvena prilika bo za vse naše male resnično doživetje. Za vodstvo iger bo poskrbljeno.

Izlet Družabne pravde, ki je bil napovedan za nedeljo, 14. t. m. v Tigre, je preložen na eno nedeljo v decembru. Datum bo še sporočili.

Odbor.

NAJBOLJŠE IN NAJCENEJŠE BOŽIČNO DARILLO

pošlje za Vas v domovino iz Trsta najsolidnejša tvrdka

UNIVERSAL IMPEX!

PREPRIČAJTE SE! BOŽIČNE REKLAMNE CENE PAKETOV:

1) 2 kg kave Ia, 1,5 kg riža, 1 kg sladkorja	123.—
2) 1 kg kave Ia, 2 kg riža, 1,5 kg sladkorja	219.—
3) 2 kg kave Ia, 3 kg riža, 3 kg Sladkorja	228.—
4) Isto, sladkorja 4 kg	357.—
5) 3 kg kave Ia, 2,5 kg riža, 2 kg sladkorja, 0,5 kg mlečne čokolade, 0,5 kg kakaa hol., po ¼ kg čaja Ceylon in popra Singapur	359.—
6) Isto, namesto kakaa 1 par žen. Nylon nogavic	185.—
7) 1,5 kg kave Ia, 1 kg sladkorja, 1 kg belega zdroba Ia, 0,5 kg kakaa hol., 3 vanilije, 4 gr limonov. izvlečka	294.—
8) Vreča 45,5 kg kanadske bele moke 000	388.—
9) Kanta 17 kg čiste svinjske masti	141.—
10) 9 kg sladkorja	122.—
11) 3 pare žen. Nylon nogavic Ia, znamke "Dupont"	999.—

Brezkonurenčni radioaparati znamke "SIEMENS" Super 540 WE frnko meja Sežana, dobava 15 dni!
BICIKLIJ znamke "JUNIOR" od 982.— dalje; itd., itd.
Kakovost blaga je znano prvovrstna in odprema nagla (15-20 dni)!
KAVE MANJVREDNE KAKOVOSTI, KOT "RIO", sploh NE POSILJAMO!!

Vsi PAKETI so carine prosti, zavarovani in najbolje zapakirani. V cenah so vključeni vsi stroški.

Pri naročilu več kot enega paketa pred Božičem POPUST 5%.
Naročila in vse ostale informacije dobite ob vsakem času pri zastopstvu:

AVENIDA 17 DE OCTUBRE 2372, Capital

(5 kvader od postaje Dorrego podz. žel. F. Lacroze, odnosno od žel. postaje Chacarita), trolleybus 304, tramvaj 30, itd. — Telefon 55-0900.

Samo en paket naročite in ostali boste naš stalen naročnik!

"CASA BOYU" - urarna in zlatarna

OLAZABAL 2336
pol kvadre od Cabilda 2300
Tel. 76 - 9160

Zapestnice Douglas v pravem jeklu za damske in moške ure 45.—
moški manšetni gumbi v masivnem srebru 45.—
moški manšetni gumbi v masivnem zlatu 18 klt. 250.—
ovratne damske verižice v 12 klt. zlatu 60.—
ovratne damske verižice v 18 klt. zlatu 82.—
uhoni v 18 klt. zlatu par od 48.—

KOT IZREDNA PONUDBA:

zlata damska zap. ura Anker s 15 rub. 320.—
Moške zapestne in žepne ure znamke: Zenith, Doxa, Election, Record, Unver, avtomatične Olma, Pacar.

PREDELAVA IN POPRAVILO NAKITA, VESTNO POPRAVILO UR.
Slovenske stranke, ki so med tednom zaposlene, lahko pridejo tudi v soboto popoldne. Prijavijo se lahko telefonsko.

Imprenta "Dorrego", Dorrego 1102, Buenos Aires. T. E. 54-4644

(Nadaljevanje s 3. strani)

Iz pampe je prišla, dobro izkušena je že bila, pa se je zato znala vedno pravočasno otresti vsega nadležnega mrčesa. Kmalu po Božiču se je zopet otelila in ker je bila res dobra mekarica, je telce raslo kakor iz vode. Budno je Moča skrbela zanj, toda vseh svojih izkušenosti mu le ni mogla tako hitro vsteti v glavo. Prišla je vročina in z njo mrčes, ki se ga neizkušeno telce še ni znalo prav otepati. Uro za uro mu je bilo treba iztisniti, toda ena se mu je zalezala pod lópatico, da jo res ni bilo mogoče opaziti. Ko smo jo končno le zasledili, je bila že precej odrasla in še ena od teh večjih je bila. Precejšnja rana je ostala, ko smo jo iztisnili in muhe so seveda takoj zanesle črve. Vedno večja in grša je postajala rana, neobhodno potrebno je bilo nekaj ukreniti.

Nekega dne sem ustavil Čihavovega Julija, ko jo je prav primahal mimo. Če utegne, da bi mi pomagal očistiti telcu črvice rano? I, seveda, zakaj pa ne! Veščje je ogledal Julče nemarno rano, me pogledal postrani, se nasmehnil in menil, da je bolj enostavno izrezati stopinje kakor pa čistiti tako črvice rano. Bolj zanesljivo in hitreje pomaga, on pri svoji živini da vedno tako dela. Izrezati stopinje? Kakšne čarovnije pa so to zopet? Pa je pojasnil Julče, da ljudje res pravijo temu "zagovarjanje" ter čaranje in da zganjajo vse mogoče bedarije s tem. Pa je zadeva zelo eno-

stavna! Treba je le prepeljati živinče po pašniku in si dobro zapomniti sledove stopinj. Nato je treba izrezati rušo pod prvo desno in zadnjo levo nogo ali pa narobe, torej vsekakor navskriž, jo obrniti in povezniti narobe nazaj na prejšnje mesto. Črvi takoj izpadejo in po par dneh se rana že zasuší. Uspeh je vedno zagotovljen, le tedaj je treba postopek ponoviti, če zalezajo muhe že nove črve, še predno se je utegnila rana zasušiti. Nekoliko neverjetno sem sicer gledal, Julče pa je menil, da bi poskusila. Pa dajva!

Prepeljal sem telce po pašniku in ker je preteklo šele par dni, kar je izdatno deževalo, so stopinje pustile še kar dobro vidne sledove. Nato sem privezal telce k plotu in radovedno gledal, kaj bo počel Julče, ki je pazljivo sledil stopinjam. In kaj? Pokleknil je, potegnil dolg nož, ki ga itak ima kolono vedno pri roki, ga zasadi globoko v zemljo in izrezal rušo v premeru dobre pedi točno na mestu, kamor je stopilo živinče tik pred tem s prvo levo nogo. Nato je izvlekel izrezani kos ruše, ga obrnil in z zelenjem navzdol poveznil nazaj v nastalo jamo. Potem je storil isto še točno na mestu, kamor je stopilo telce z zadnjo desno nogo. Da je stopinje treba izrezati vedno navskriž, je važno pripomnil. Še kleče je pazno motril živinče in me pozval, naj le gledam, kako bodo že za par trenutkov pričeli lezti črvi iz rane. Stopil sem bliže k telcu in — svojim o-

čem nisem mogel verjeti. Kakor da jih vleče neka nevidna sila, so črvi eden za drugim lezli iz rane in cepali v travo! Lepo število jih je bilo, večjih in manjših, toda vedno hitreje so lezli ven in padali na tla. Da bo dobro, je menil Julče, ker se je rana že izčistila črvov, le telce bo treba držati par dni bolj v senci, da muhe ne bi zanesle novih, pa bo rana hitro zaeljena. Stori sem tako in res je bila rana tretji dan že docela zasušena.

Povpraševal sem podrobneje po čudnem postopku, pa Julče ni vedel dosti povedati. Priučil se je temu od očeta, ki je imel to od nekega tropera, gonjača živine, ki je zopet bojda pobral to še od Indijancev itd. Prevečanci so napravili iz tega čarovnijo ter zganjajo s tem ves mogoč in docela nepotreben hokus-pokus, da varajo praznoveren svet, iskajoč pri tem seveda tudi svojo korist. Preprost kolono pa jim verjame in naseda. Še celo pobožni sabatisti verjamejo, da je to čarovnija, vendar trdijo, da so taki zagovorniki v zvezi s hudičem in da delajo z njegovo pomočjo. Pa ni nobena čarovnija, je trdil Julče. Toda kaj povzroči, da črvi tako hitro lezejo in cepajo iz rane? Tega pa Julče ne ve in tudi ne povprašuje po tem. Za kolona je glavno, da ve za pomoč v sili, kako, kaj in zakaj, po tem pa ne povprašuje mnogo, ker tudi ne utegne. Pa vendar, kako si to tolmači? Pomolčal je nekoliko, potem pa menil, da je to pač moč narave, kajti narava sama nam nudi po-

moč tudi proti raznim drugim nadlogam, prav tako kakor tudi zdravila proti vsem mogočim boleznim. Pristopil je k plotu, utrgal in mi podal mesnat list neke neznamne ovijalke. Če sem že imel kedaj tur, je vprašal. Da, imel, na vratu! Kako sem ga ozdravil? I, k zdravniku sem šel, ki mi ga je prerezal, parkrat očistil in v par tednih je bilo dobro; še sedaj se mi pozna na vratu, ker je bil tur res velik. Da, lepe denarce stane, to precej časa traja in še kakor brazgotina rada ostane, je menil Julče. Če pa takle lističe nekoliko osmодиš na ognju, ga položiš na tur in parkrat na dan zamenjaš, ti že v par dneh izvleče vse gnój, v nadaljnjih par dneh pa tudi že zaceli rano brez brazgotine in tudi brez stroškov, kar je za siromašnega kolona še posebno važno. Pa tudi s tem zganjajo prevečanci vse mogoče čarovnije, čeprav je bistven le osmодиš listič, prav tako kakor pri črvihih ranah le navskriž izrezana sled noge v ruši. Današnji svet pač le prerad beži od narave ter išče umetnih sredstev in pripomočkov v svoji nadlogi ali bolezni, namesto enostavnih prirodnih, ki jih slejkoprej nudi božja narava.

Ko je Julče odšel, sem še dolgo razmišljal o teh preklekanih črvih v rani. Kopal sem po svojem spominu in končno prav tam na dnu nekje le iztaknil nekaj. Bogsidavedi kje sem nekoč čital razpravo nekega nemškega profesorja o zemeljskem magnetizmu in privlačnosti zemlje sploh, s katero da bi se dale tu-

di pojasniti mnoge takozvane čarovnije preprostega ljudstva. Takrat me to ni mnogo zanimalo, danes pa sem prepričan, da se prav gotovo nanaša to tudi na "zagovarjanje" črvihih ran.

Tako je torej, bratec! Verjameš tedaj v čarovnije? Ne? Prav imaš, jaz tudi ne! Saj še moj prijatelj Julče, ki je le preprost kolono, ne verjame, čeprav sam "zagovarja" in izganja črve iz rane. Da pa to ni nobena čarovnija, trdi in prav ima. Pri nas smo na take naravne pripomočke že davno pozabili in se oprijeli raje umetnih kakor kreolin, jod, itd. Preprost kolono tostran velike luže pa je ostal še tesneje povezan z naravo, ki mu nudi cenena sredstva zoper vse mogoče nadloge in bolezni, cenena in učinkovita sredstva brez neugodnih in često škodljivih stranskih pojavov. Prav hvaležno delo bi storil, če bi se našel nekdo, ki bi izluščil jedro in resnico iz vseh najrazličnejših "zagovarjanj" in čarovnij, da ne izgine v pozabljenju, kakor je mnogo tega že pri nas. Svet dandanes vedno bolj uvideva, da se je vse preveč oddaljil od narave in vedno česče se pojavlja klic nazaj k naravi. Veke in veke je trajalo, predno je preprosto ljudstvo našlo in spoznalo razne naravne pripomočke v bedi in stiski ter jih potem večinoma ovilo v tajinstveno mrežo čaranja in "zagovarjanja". Izluščiti sedaj jedro in resnico iz njih, bo vsekakor mnogo enostavneje, ceneje in hitreje, kakor pa iskati, ugotavljati in spoznavati jih iznova.